

περὶ Θεοῦ διδάσκοντες θεόπνευστοὶ Προφῆται δὲν ἐπραττον τοῦτο κατὰ πᾶσαν αὐτῶν διδασκαλίαν ; (Ἰδοὺ νέα ἐκπαιδευτικῶν νόμων σχέδια ! Κύριε ὑπουργέ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδύσεως, διδάσκαλοι τῆς ἀναπλαττομένης Ἑλλάδος, ἐμπρός, τὴν διδακτικὴν μέθοδον τῶν θεοπνεύστων Προφητῶν !) Τὸ φῶς παρίσταται ὡς ἔνδυμα τοῦ Θεοῦ (!), ὁ ἥλιος τὸ ὄμμα του (!), αἱ νεφέλαι ἄρμα του (!), ὁ ἄνεμος ἵππος του (!), ὁ οὐρανὸς σκηνωμὰ του (!), ἡ βροντὴ ἀπειλή του (!), τὰ ἄστρα στρατιαὶ του (!), αἱ θύελλαι καὶ οἱ κεραυνοὶ ὑπουργοὶ του (Κύριε Γεροκωστόπουλε, εἶθε θύελλα καὶ κεραυνὸς τῆς ἀναπλαττομένης Ἑλλάδος !), ἡ βροχὴ, ἡ χιὼν, ἡ χάλαια ὄπλα τῶν μαχῶν του (!), ὁ νεφελώδης οὐρανὸς καὶ τὰ κύματα τοῦ ὠκεανοῦ ὄργη του (!), τὸ κελάδημα τῶν πτηνῶν καὶ τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθέων ὕμνος του (!) κτλ. Οὕτως ἐδίδασκον καὶ ἔπειθον τὸν Ἰσραὴλ οἱ Προφῆται, οὕτω δέον γὰρ διδάσκονταί καὶ οἱ παῖδες (!!!).»

Καὶ διατί, νομίζετε, πάντα ταῦτα τὰ ἀνθρωπομορφιστικὰ τέρατα καὶ σημεῖα, ὧν ἡ καλλιτεχνικὴ ἀξιὰ ἐξισοῦται πρὸς τὴν λογικὴν ἀλήθειαν ; Διότι « το περὶ Θεοῦ ἰδίᾳ κεφάλαιον — ἀνάγκη γὰρ βοηθῆ διὰ τῆς καρδίας καὶ οὐχὶ διὰ τοῦ νοῦ (!!!) ». Ζήτω τῆς καρδίας ἡ νόσις ! Ζήτω ὁ ἐγκέφαλος τῆς καρδίας !
O horror ! horror ! horror !

Ἄλλο.

Λόγος τῆς 17. Νοεμβρίου 1890 :

« Πρέπει νὰ ἐκβάλλωνται ὡς καθάρματα καὶ ἀπὸ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἀπὸ τῶν γυμνασίων καὶ ἀπὸ παντὸς ἐκπαιδευτηρίου οἱ διδάσκαλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες εἴτε ἀπ' εὐθείας, εἴτε πλαγίως προσβάλλουσι τὰς ἱεράς πεποιθήσεις τῶν διδασκομένων· πρέπει δὲ πάντοτε γὰρ προτιμῶνται (Ὁ κ. Μακράκης θέλει ἔδραν πανεπιστημιακὴν ! O horror ! horror ! horror !) οἱ κρατύνοντες αὐτὰς τὰς μεγαλοουργοὺς ταύτας πεποιθήσεις καὶ δι' αὐτῶν ἔτι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν (!!!) ».

Τρίψατε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀναγνώσταί, πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἑπτὰ τελευταίων λέξεων, πρὸ τῶν Πλειάδων τούτων τοῦ σκότους καὶ τοῦ ἰησουϊτισμοῦ. Καταλαμβάνετε πάλιν ἐδῶ τί τρέχει ; Ὁ κ. Ἀπόστολος Μακράκης γινώσκει τρόπον, καθ' ὃν δύναται νὰ διδάσκη καὶ αὐτὰς ἔτι τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ προσκρούωσιν αἱ ἐπιστήμαι αὐταὶ εἰς τὰ θρησκευτικὰ καὶ θεολογικὰ δόγματα !! Παραδείγματός χάριν, ὁ Haeckel συμφώνως τῇ ἀδιασέιστῳ ἐπιστῆμῃ διδάσκει ὅτι ἐν τῇ κατὰ Μωϋσῆν κοσμογονίᾳ ὑπάρχουσι δύο μεγάλα θεμελιώδεις πλάνα, ἡ πλάνη ἡ γεωκεντρικὴ ἢ καταδειχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κοπερνίκου καὶ ἡ ἀνθρωποκεντρικὴ πλάνη ἢ ἐξελεγχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Lamarek (βλ. Προμηθεὺς σελ. 373 - 374). Ὁ κ. Μακράκης, θεωρῶν, ὡς ἐκ τοῦ προηγουμένου φύλλου γνωστόν, τὴν διδασκαλίαν ταύτην φθίσεως βακτη-

ρίδιον καὶ ἑαυτὸν Κώχ, βεβαιοῖ τὸ Ἑλληνικὸν κοινὸν ὅτι γινώσκει τρόπον, καθ' ὃν ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ, ἄνευ ἔχθρας ὑποκρισίας ἰησουϊτικῆς, μετ' ἀπροσμάχου λογικῆς καὶ εὐθυκρισίας δύναται ν' ἀποδείξῃ ὅτι αἱ θεωρίαι τοῦ Κοπερνίκου καὶ τοῦ Lamarek κρατύνουσι τὰς μεγαλοουργοὺς κοσμογονικὰς ἐπινοίας τοῦ Ἰουδαίου νομοθέτου !! !

Ἐννοεῖτε, συμπολίται, τί ἀνθρώπους ἔχομεν πλησίον ἡμῶν αὐτῶν ; Ἐννοεῖτε τί σκοποὺς ἐπιδιώκουσι ; Ἐννοεῖτε τίνα φίλτρα καὶ δηλητήρια καταχέουσιν εἰς τὰ ὕδατα τῶν κοιμηθῆτων οἱ ἐγγηγορότεροι οὗτοι ἀναπλάσται, οἱ ἀνοικτομάται οὗτοι φιλόζῳφοι ;

O horror ! horror ! horror !

ΝΕΑ ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΗΜΕΤΕΡΟΥ ΚΩΧ (*)

Ὁ ἡμέτερος Κώχ, ἐπικρίνων τὴν ἐν τῷ Προμηθεὶ δημοσιευθεῖσαν « Ἀπάντησιν εἰς τὸν κύριον Ἰ. Σκαλτσούνην », ἐφ' ἣ καὶ διὰ τοῦ τύπου καὶ ἐγγράφως καὶ προφορικῶς πλείστοι ἐξέφρασαν θερμότερα ἡμῖν συγχαρητήρια καὶ τὸν θαυμασμόν αὐτῶν (**), ἀνεκόνωσε καὶ τὴν ἐξῆς τετραπλῆν αὐτοῦ ἀνακάλυψιν :

α') ὅτι ψευδέστατον εἶνε ὅτι ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Ἰορδάνης Βρούνος « ὑπῆρξαν ἄνδρες μεγάλοι καὶ εὐγενεῖς, ἐλεήσαντες τὴν ἀνθρωπότητα καὶ θελήσαντες τὴν διὰ τῆς ἐλευθερώσεως τοῦ πνεύματος ἀπὸ τῶν πλανῶν ἀνύψωσιν αὐτῆς », ὡς ἐγγράφη ἐν τῷ Προμηθεὶ·

β') ὅτι ψευδέστατον εἶνε ὅτι ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Ἰορδάνης Βρούνος ἦσαν « ὑπέροχοι ἀληθῶς ἄνδρες », ὡς ἐλέχθη ἐν τῷ Προμηθεὶ

γ') ὅτι ψευδέστατον εἶνε ὅτι ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Ἰορδάνης Βρούνος εἶχον σύμβολον τὴν ἀρχὴν Γνωτε τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς, ὡς παρεστήθη ἐν τῷ Προμηθεὶ· — καὶ

δ') ὅτι ψευδέστατον εἶνε ὅτι ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Ἰορδάνης Βρούνος ἐγένοντο « μεγάλοι εὐεργεταὶ τῆς ἀνθρωπότητος », ὡς ἐν τῷ Προμηθεὶ ἐδιδάχθη.

Πάντα ταῦτα, λέγει, ψεύδονται, καθ' ὅσον ἀνα-

(*) βλ. Λόγον τῆς 1. Δεκεμβρίου.

(**) Εὐχαριστοῦμεν τῇ φίλῃ Ἐπιθεωρήσει δι' ὅσα ἐγραψεν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ συγχαίρομεν αὐτῇ θερμῶς δι' ὅσα εἶδε κατ' αὐτῆς γραφέντα ἐν τῷ Λόγῳ τῆς 24. Νοεμβρίου. Εἰς τοὺς ἄλλους φίλους τοῦ Προμηθεὺς ἐξέφρασαμεν ἐγκαίρως τὰ δέοντα. Εἰς τὴν τελευταίαν συγχαρητήριον ἐπιστολήν, τὴν ἐκ Κερκύρας, θὰ ἀπαντήσωμεν ἐν τῷ προσεχῆ φύλλῳ, ἀποφασίσαντες νὰ δημοσιεύσωμεν αὐτὴν ὁλόκληρον ἐν αὐτῷ. Οἱ Pasteurs καὶ οἱ Κώχ τῆς Ἑλλάδος νομίζουσιν ὅτι ὄλος ὁ κόσμος κοιμᾶται, καὶ ἀποπειρῶνται νὰ ἐπεκτείνωσι καὶ παρατείνωσι τὸν ὕπνον αὐτοῦ διὰ τῶν ληθαργοφῶρων αὐτῶν φύλλων ! Τί ἔξυπνοι πράγματι !

φέρονται εἰς τὸν Σωκράτη καὶ τὸν Ἰορδάνην Βροῦνον.

Οὕτως ἐν πᾶσιν ἔγνω ὁ ἡμέτερος Κῶχ τὴν ἀλήθειαν, οὕτως ἡ ἀλήθεια κατὰ πάντα ἡλευθέρωσεν αὐτόν. O terque quaterque beatus!

ΕΛΕΓΧΟΙ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΕΙΣ

— ❦ —

Α΄.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας συμπληροῦται ἔτος ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ΠΡΟΜΗΘΕΩΣ ἐν τῷ πνευματικῷ ὀρίζοντι τῆς Ἑλλάδος· ἡ ἐμφάνισις αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῆς παρ' ἡμῖν ἀρχαίας ἐπιστημονικῆς ξηρασίας τῆς ἀπονεκρούσης πᾶν ὅ,τι γενναῖον καὶ ὑψηλόν, ἐν μέσῳ τῆς ψυχρᾶς ἀδιαφορίας καὶ προκαταλήψεως τῶν ἀποκεκρυσταλλωμένων παρ' ἡμῖν πνευμάτων, τῆς ναρκωτικῆς αὐτῶν ἐπιδράσεως καὶ τῆς ἰησοῦτικῆς ψευδοδιδασκαλίας, ἐχαιρετίσθη εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς παρὰ πάντων τῶν ὑγιῶς σκεπτομένων ὡς ἀπαρχὴ προοδου ἐν τῇ πνευματικῇ σταδιοδρομίᾳ, ὡς ἔργον τὰ μάλιστα ἐθνικόν, ἕτε σκοποῦν εἰς τὴν προαγωγὴν καὶ συνοικειώσιν τοῦ ἔθνους πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, τὰς ἐπιστήμας ἐκεῖνας, αἵτινες εἶνε καὶ θεωροῦνται δικαίως αἱ μόναι καὶ ἀληθεῖς πηγαὶ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἰσχύος τῶν κρατῶν, αἱ μόναι ὁδοὶ αἱ ἀνυψοῦσαι τὸ πνεῦμα καὶ ὀδηγοῦσαι αὐτὸ εἰς τὸ ἀληθὲς φῶς. Καὶ μόνη ἡ ἰδέα αὕτη ἐκράτυνε καὶ ἐνέπνευεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἀγῶνι· καὶ τὴν στιγμὴν ταύτην, ὅτε ῥίπτομεν ἐν βλέμμα εἰς τὴν μακρὰν ὁδὸν ἣν διηύσαμεν, καὶ ἀναλογιζόμεθα τοὺς ἀγῶνας καὶ μόχθους καὶ τὰς πικρίας, ἃς ἐδοκιμάσαμεν, μία μόνον ἰδέα ἐπαυξάνει τὸ σθένος ἡμῶν, δηλ. ὅτι πιστοὶ στρατιῶται εἰς τὴν σημερινὴν τῆς ἐπιστήμης ἐν ἡ ἐτάχθημεν, ἐν μόνον ἐσκοποῦμεν, ὑπὲρ ἐνὸς εἰργάσθημεν καὶ ἐμοχθοῦμεν πάντοτε, ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ μόνης τῆς ἀληθείας.

Ἐπὲρ τῆς ἀληθείας ταύτης ἐν τῇ ἐπιστήμῃ τῆς φύσεως ἠγωνίσθημεν, ἐμμεῖνάντες σταθερῶς ἐν τῇ σφαιρᾷ τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς πείρας. Ἡ ὑπεροχὴ καὶ ἀξία τῆς μεθόδου ταύτης, χρονολογουμένης ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ρογήρου Βάκιωνος καὶ Γαλιλαίου, ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν θαυμασίων ἀποτελεσμάτων αὐτῆς. Ἡ μὲν ἀρχαία τῶν Ἑλλήνων φυσιολογία ἀπετελεῖτο ἐκ τῶν δοξασίων τῶν φιλοσόφων μᾶλλον ἢ ἐκ τῆς ἐπιστήμης τῆς φύσεως, οἱ δὲ μελετῶντες αὐτήν, πρὸς οὐδὲν τὴν πείραν λογισάμενοι, οὐδὲν παρετήρουν, ἀλλ' ἐπλασσον συστήματα ἰδανικὰ, δι' ὧν τὰ πάντα ἠρμήνευον. Οὕτω Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ὁ ἰδρυτὴς τῆς τῶν Ἰωνῶν Σχολῆς «ἀρχὴν τῶν ὄντων ἀπερήματο τὸ ὄδωρ». Ὁ Ἡράκλειτος καὶ Ἴππασος ὁ Μεταποντῖνος ἐδημιούργει τὸν κόσμον ἐκ τοῦ πυρός, ὁ Πυθαγόρας τὰρχὰς τῶν ὄντων ἐθεώρει τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὰς συμμετρίας τὰς ἐν τούτοις, ἃς καὶ ἀρμονίας καλεῖ· καὶ τέλος ὁ Λεῦκιππος, ἀκολου-

θῶν τὸν Δημόκριτον καὶ τὸν Ἐπίκουρον, ὑπέλαβεν ὡς ἀφορμὴν τοῦ κόσμου τὰς ἀτόμους, «σώματα λόγῳ θεωρητά, ἀμέτοχον κενῶ, ἀγέννητα, ἀδιά, ἀγθαρτα, οὔτε θρασυθῆναι δυνάμενα . . . οὔτε ἀλλοιωθῆναι».

Οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἀρχαίων τούτων φυσιολόγων, καίτοι οὔτε εὐφυῖας οὔτε ἐπιμονῆς ἐστεροῦντο, καίτοι διεκρίνοντο διὰ τὴν τάσιν τοῦ πνεύματος αὐτῶν πρὸς τὸ γενικεύειν, ἐπλανήθησαν ἐν ταῖς περὶ τὴν φύσιν ἐρεῦναις αὐτῶν, καθ' ὅσον, ὀρμώμενοι ἐξ ἰδανικῶν συστημάτων, ἐστήριζαν αὐτὰς εἰς σύστημα φανταστικῶν μᾶλλον ἢ ὑποκείμενων εἰς τὴν ὄρασιν καὶ τὴν ἀφήν. Οὕτως ὁ ζεῖδωρος φωστήρ, ὀνόΚασσίνης ὑπελόγησεν ἑκατομμυρίως μείζονα τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, εἶχε κατὰ τὸν Ἡράκλειτον «εἶρος ποδὸς ἀνθρώπειον», κατὰ τὸν Ἀναξαγόραν ἦτο «παλλὰ πλοῦσιων τῆς Πελοποννήσου», κατὰ δὲ τὸν Ἐπίκουρον «ἐνδέχεται τὰ προειρημένα πάντα ἢ τηλικούτορ ἢ λίκος φαίνεται ἢ μικροῦ μείζων ἢ ἐλάττω». Τόπως αὐτοῦ, ὅπερ ἀνέλυσεν ὁ Νεύτων κατὰ μὲν τὸν Ξενοφάνην οὐδὲν τι ἐστὶ ἄλλο ἢ «ἄερος πεπρωμένον», κατὰ δὲ τὸν Ἀναξαγόραν «μύθος ἢ πέτρος διάπυρος». Καὶ οὐ μόνον παρὰ τοῖς προσωκραταῖς φυσιολόγοις ἀπαντῶμεν διδάγματα τοιαῦτα ἕνεκα τῆς ἐκ τῶν προτέρων μεθόδου, ἥπερ ἐχρῶντο, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῷ τῷ Σταγειρίτῃ, ὁρίσαντι ἐκ τῶν προτέρων πόσα ζῶα ὑπῆρχον καὶ ἀποδεικνύοντι διὰ γενικῶν ἀρχῶν ὅτι οὐδὲν ἄλλο σύμπαν ἢν δυνατὸν νὰ ὑφίσταται.

Παραβάλομεν ἤδη τὴν ἐκ τῶν προτέρων μέθοδον ταύτην τῶν ἀρχαίων φυσιολόγων πρὸς τὰς ἐπὶ τριάκοντα ἔτη ἐπιμόχθους ἐργασίας τοῦ Κοπερνίκου, μεθ' ἃς ἐξέδωκε τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ «*Ὀυράναι περιστροφῆι*», ἀναλογισθῶμεν τὰς εἰσοκατεῖς ἐρεῦνας τοῦ Γαλιλαίου πρὸς εὐρεσιν τῆς ἀρχῆς τοῦ ἐκκρεμοῦς, τὴν δεκαετῆ πολύμοχθον ἐργασίαν τοῦ Κεπλέρου, δι' ἣς καὶ μόνον ἠδυνήθη νὰ διατυπώσῃ τοὺς πολυθρυλήτους αὐτοῦ νόμους, ἀνακνησθῶμεν τῶν ἀγῶνων καὶ ἐπιμόχθων ἐργασιῶν τοῦ Laplace, τοῦ Νεύτωνος, τοῦ Καρτεσιῶ, τοῦ Βυφφῶνος ἐν τῇ μελέτῃ τῆς φύσεως, σπουδάσωμεν τὰς θαυμασίας ἀνακαλύψεις τὰς διὰ τῆς πειραματικῆς μεθόδου ἐπιτευχθείσας, ἵνα πεισθῶμεν καὶ κηρύξωμεν αὐτὴν μετ' ἀκραδάντου πεποιθήσεως ὡς τὸ μόνον ἄρθρον τῆς ἐπιστημονικῆς πίστεως, ἐν ᾧ ὁ πιστεύων σωθήσεται.

Μόνον ἐσκοτισμένος ἐγκέφαλος ἀδυνατεῖ νὰ ἐνοήσῃ τὴν ἀληθῆ ἀξίαν τῆς πειραματικῆς μεθόδου ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ζητήσῃ μόνον ὁ μὴ ἔχων οἰκείως πρὸς τὰς πειραματικὰς ἐπιστήμας καὶ τὰ ἐπακόλουθα αὐτῶν δύναται νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὅτι ἡ παρατήρησις καὶ ἡ πείρα εἰσὶ τὰ μόνα σταθερὰ ἐρείσματα, ἐφ' ὧν δύναμεθα νὰ θεμελιώσωμεν ἀληθὲς σύστημα γνώσεως ἐπιστημονικῶν καὶ ὅτι ταῦτα εἶνε τὰ κύρια κριτήρια τοῦ ἀνθρωπίνου ἐπιστητοῦ, αἱ μόναι ὁδοὶ αἱ ἀγοῦσαι εἰς τὴν ζήτησιν τῶν ἀληθῶν ἀρχῶν.